

Попова І. А.,
кандидат економічних наук, с.н.с.,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Біль К.І.,
здобувач першого рівня вищої освіти,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ БІЗНЕСУ

У сучасних умовах трансформації ринку праці та загострення демографічних проблем питання управління міграційними процесами набуває особливого значення для економічного розвитку держави. Масштабна мобільність населення, спричинена економічними, соціальними та безпековими чинниками, суттєво впливає на забезпечення бізнесу трудовими ресурсами та формування кадрового потенціалу підприємств. Для України ця проблема є особливо гострою, оскільки міграційні потоки безпосередньо впливають на структуру зайнятості, рівень забезпеченості економіки кваліфікованими кадрами та перспективи відновлення національної економіки.

У цьому контексті особливої уваги потребує аналіз сучасних міграційних тенденцій, що сформувалися під впливом воєнних подій. Так, міграційні процеси стали однією з наймасштабніших соціально-демографічних трансформацій, що охопили Україну в період війни. Вимушений виїзд мільйонів громадян за кордон перетворився на структурний фактор, який впливає не лише на український ринок праці та демографічний баланс, але й на економіку та соціальні системи країн Європейського Союзу (рис.1).

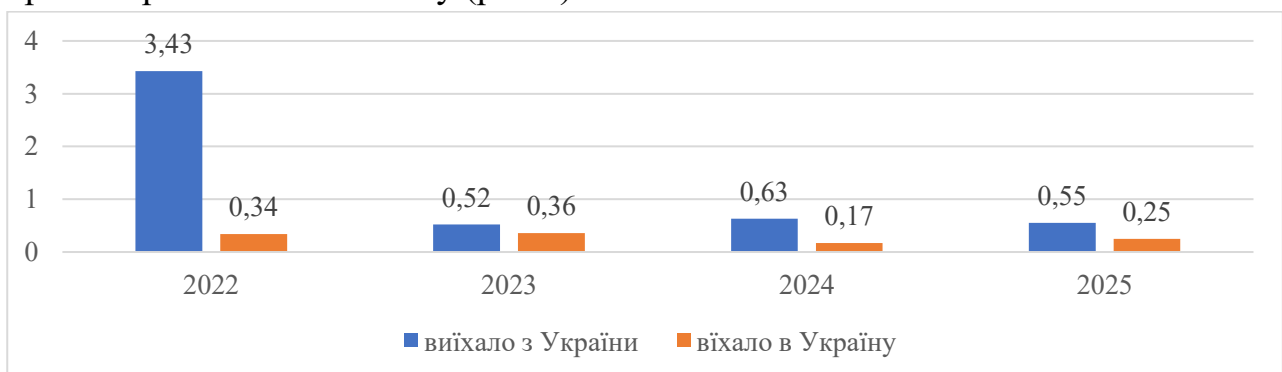

Рис. 1. Міграційні процеси в Україні [1]

Попри те, що відтік біженців сповільнився, окремі рішення державної політики продовжують впливати на інтенсивність міграції. Зокрема, запровадження наприкінці серпня дозволу на виїзд для чоловіків віком 18–22 років спричинило помітне зростання міграційних потоків серед молоді. Якщо до

зміни правил кількість чоловіків цієї вікової групи складало приблизно 130 осіб, то протягом серпня–листопада 2025 року чистий відтік чоловіків віком 18–22 років уже становив близько 96 тис. осіб [1].

Таким чином, державне регулювання міграційних потоків виступає важливим інструментом збалансування попиту та пропозиції на ринку праці, створення умов для повернення трудових мігрантів, залучення іноземних спеціалістів та збереження людського капіталу. Раціональне управління міграційними процесами сприяє формуванню якісного кадрового потенціалу бізнесу, забезпечує стабільність функціонування підприємств та підтримує економічне зростання. У зв'язку з цим зростає значення дослідження механізмів державного регулювання міграційних потоків як інструменту формування та розвитку кадрового потенціалу бізнесу. Виступаючи посередником у залученні затребуваних фахівців, органи влади створюють передумови для технологічного процесу та підвищення конкурентоспроможності бізнесу на ринку. Через воєнний стан в Україні та масштабних міграційних зрушень, державна міграційна політика трансформується у зовнішній HR-інструментарій, що дозволяє бізнесу адаптуватися до дефіциту персоналу.

На основі аналізу міграційних чинників держава формує комплекс інструментів, що безпосередньо впливають на HR-показники підприємств (табл.1)

Таблиця 1.

Оцінка впливу міграційного ресурсу на HR-показники бізнесу

Об'єкт впливу / Міграційний чинник	Вплив на кадровий потенціал	Інструмент державного регулювання	Очікуваний HR-ефект
Зовнішня еміграція	Втрата ключових компетенцій, дефіцит вузьких фахівців.	Політика репатріації та збереження зв'язків з діаспорою.	Повернення досвідчених кадрів
Внутрішнє переміщення	Формування нового ринку праці в приймаючих громадах.	Програми професійної адаптації та перекваліфікації.	Швидке заповнення вакансій релокованого бізнесу.
Трудова експансія	Конкуренція з іноземними роботодавцями за кадри.	Грантова підтримка та компенсації зарплат.	Підвищення лояльності персоналу.
Цифрова мобільність	Потреба у швидкій верифікації професійного статусу.	Екосистема «Дія», електронні трудові реєстри.	Скорочення терміну найму

Практична реалізація зазначених інструментів дозволяє HR-департаментам впроваджувати гнучкі стратегії управління персоналом. Зокрема, цифровізація державних сервісів через екосистему «Дія» дає можливість оперативно підтверджувати кваліфікацію та трудовий стаж працівників, що є важливим для осіб, які втратили документи під час евакуації [2].

Додатковим механізмом формування кадрового потенціалу є державні програми перекваліфікації та освітні ваучери для дорослого населення, що дозволяють підготувати спеціалістів відповідно до потреб ринку праці [3]. Це сприяє забезпеченню підприємств працівниками, які володіють актуальними професійними навичками.

Важливим елементом державної підтримки бізнесу є компенсація роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Держава відшкодовує витрати на оплату праці таких працівників у розмірі мінімальної заробітної плати (понад 8000 грн на місяць у 2025–2026 рр.), що стимулює підприємства активніше інтегрувати ВПО у трудові колективи та зменшує фінансове навантаження на роботодавців [4].

У сучасних умовах державне регулювання міграційних процесів поступово трансформується від контрольної функції до інструменту підтримки ринку праці та розвитку людського капіталу. Поєднання фінансових стимулів, програм зайнятості та цифрових сервісів дозволяє перетворювати міграційні процеси на ресурс формування кадрового потенціалу економіки.

Отже, міграційна політика держави виступає не лише механізмом управління переміщенням населення, а й стратегічним інструментом впливу на ринок праці та кадрову стійкість бізнесу. Використання компенсаційних програм, інструментів професійної адаптації та цифровізації управління трудовими ресурсами створює передумови для формування стабільного кадрового резерву навіть в умовах масштабних демографічних та міграційних викликів.

Список використаних джерел:

1. Державна міграційна служба України : офіційний вебсайт. URL: <https://dmsu.gov.ua/>
2. Міністерство цифрової трансформації України. Портал державних послуг «Дія» : офіційний вебсайт. URL: <https://diia.gov.ua>.
3. Державна служба зайнятості України. Програми професійного навчання та ваучери для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці : офіційний вебсайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua>
4. Кабінет Міністрів України. Компенсація роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб: URL: <https://www.kmu.gov.ua>.